

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

Folketingsvalget den 3. April 1939.

1. *H. Lausten-Thomsen*: Efter valget 3. april 1939.
2. *Cl. Eskildsen*: Den nationale Stilling 1939.
3. *Christine Andersen og Cl. Eskildsen*:
De tyske Stemmer ved Folketingsvalget den 3. April 1939.
4. *Cl. Eskildsen*: De sorte Sogne.

Nr. 11. 16. Aarg.

1. Maj 1939.

Aktieselskabet

Skarrehage Mølerværk

Nykøbing Mors.

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linjer).“

Randers

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16

Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som den leveres - ca. 100 pCt. passer 1 mm Sigte

*Støt de
sønderjydske Indsamlinger*

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

P. A. KRUUSE

cand. pharm. — ODENSE

Fabrik: Kochsgade 29

Butik og Kontor: Flakhaven 1

Telefon 227

Støt dansk Industri

Snoghøj Gymnastik-
højskole

Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Sparekassen
for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:

9—12, 2—4. Lørdag 9—1.

HADERSLEV

Ja - men

Jamas

Kaffe

smager bedst

Frøerødvej
200 og 202
Cort Sørensen, København Ø
Søren Jørgensen

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kømfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkellovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfyenske Jernbaner

Kornhandel Akts.

A. HÜBSCH

København

Hellerup

Biskuitfabrikken

„Oxford“

Hjørring

Telefoner:

Nr. 78 — 1078 — 378

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn- og

Foderstoffer

Esbjerg

Vordingborg Husmoderskole

Nyt Kursus begynder 4. Maj.
og 4. Novbr. — Barneplejeafde-
ling. — Elektrisk og alm. Køk-
ken. — Kjølesyning.

Valborg Olsen. Telefon 275.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere.

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

S. K. H.

KAMPMANN & HERSKIND ^{RI}S

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Reserveret B.

V. Winkel & Magnussen Kunsthandel

Kunstauktioner
Kunstudstillinger

Højbroplads 7 - København K.

Telefon 9600 - 9601 - 9602

Den danske Købmandsskole i Løndon

Afdeling af Købmandsskolen i København.

Nye Kursus begynder til 1. Juli, 1. Oktober, 1. Januar og 1. April. Indmeldelser modtages indtil den 15. den foregående Maaned. Prospekt og alle Oplysninger faas paa Købmandsskolen. *Nørrevold 76 - København K. - Tlf. 7422*
Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse.

FREDERIKSSUND SKIBSVÆRFT, Kristian Andersen

Frederikssund. Telefon 70. Danmark.

Last- og Fiskefartøjer fra 15—500 Tons. — 43 Aars Erfaring i Fremstilling af Fiskefartøjer.

SCHØNBERGS PAPIRVAREFABRIK

Aktieselskab

Vesterbrog. 29 KØBENH. Tlf. C. 7210-7211

DANSK BØLGEPAP EMBALLAGE

Forsikrings-Aktieselskabet

Norden

Vestre Boulevard 34.

København K. Telefon 8844

Hotel

ALSSUND
SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om Skolearbejdet og om Understøttelse gennem Amterne eller Elevforeningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
Ollerup.

Det kgl. oktr. alm. Brandassurance- Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forekring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Kjøbenhavns Maskinistskole.

Statsanerkendt Lærestanst.

Kursus til Maskinisteksaminer, Elektroinstallatørprøven for Maskinister, Motorpasserprøven, Kedelpasserprøven, Den kommunale Elektroinstallatørprøve. Program tilsendes, og alle Oplysninger gives ved Henvendelse til Skolens Kontor,

Nørrebrogade 5, København

daglig 18-20 (Lørdag undt.)

Straalende Modtagelse

Willy August Linnemann

„Sangen om de lyse Nætter“

Roman fra Sønderjylland

Hans Brix

„Bogen er tilegnet Dr. Andreas Hanssen, den danske Rektor i Flensborg. Han kan være stolt af sin gamle Elev.“

Kjeld Elfelt

„Danmark er blevet en Digter rigere.“

Morten Kamphøener

„Det er en Bog, der fortjener at blive læst. Den hører med til den nyere sønderjyske Litteraturs interessanteste Frembringelser.“

Henning Kehler

„Et saare løfterigt Arbejde og en ægte Digtets Værk.“

Hakon Stangerup

„En usædvanlig Debutbog, en Begivenhed.. den maa De købe.“

2. Oplag.

6 Kr. 75 Øre

G Y L D E N D A L

Hold paa det danske

Brug

C O D A N^s

**Gummi-Reussere
og Overtræksstøvler.**

**SPAREKASSEN
FOR ROSKILDE BY OG OMEGN**

Stiftet 1833

Telefon 9

Kontortid 9-12^{1/2} og 14-16

**Argo
Maizena**

BUDDINGPULVER
BAGEPULVER
LÆSKEDRIKKE

A/S MAIZENA-COMPAGNIET
Holmens Kanal 9 - København

Efter valget 3. april 1939.

Af H. Lausten-Thomsen.

Den tyske agitation forud for folke- og landstingsvalgene blev ført så pågående, at disse valg blev en virkelig prøve imellem dansk og tysk sindelag i Nordslesvig, en prøve, der i første øjeblik gav et udfald, som var noget af en skuffelse, men som i virkelighed var en utvetydig og klar tilkendegivelse af Nordslesvigs danske sindelag. Det var morsomt inden valget at se, hvor stærkt den tyske agitation måtte gå frem med danske valgaviser og danske valgplakater. I Tønder by, der altid nævnes fra deres side som »den tyske by Tønder«, så de tysksindede deres fordel ved overvejende at bruge befolkningens danske modersmål i valgforberedelserne. Så vidt er vi nået, og endnu glædeligere var det bagefter at kunne have fuld ret til at opfatte valget som et fuldttonende og klart vidnesbyrd om dansk sind og vilje hos befolkningens store flertal. Ingen tyske udæskninger fik groft dansk svar, intet steds lykkedes det at fremkalde mindste uorden. De danske nordslesvigeres svar blev givet stille og overbevisende ved valgurnerne, et svar vi kan være stolte af. —

Alligevel må et sådant valg få os til at opgøre vor stilling, og det er et sådant opgør, en kritisk revision af vort regnskab, hr. Eskildsen foretager på de følgende sider.

Det er dog kun enkelte træk, han kan fremdrage foruden selve valgets lære. Der kan og bør siges meget mere om vor udvikling og vor stilling efter vor store hjemfærd til moderlandet. Vi tør håbe, at vi ad åre, når 20 år er gået efter Nordslesvigs lykkelige genforening med Danmark, kan få udførlige beretninger frem om disse års arbejde, at kommuner vil tegne deres folketal og deres sociale arbejde, at tekniske administrationer vil fortælle os, hvad der er skabt af veje, af havne, af broer og diger, af vandinger og merglinger, at vi får at vide, hvor vidt der er nået med jordfordeling og udstykninger, hvad

der er plantet og drænet, hvad der er bygget af landbrugsfaglige og industrielle foretagender. Lad os få samlet oversyn over dansk skolearbejde i folkeskoler og højere skoler, frie skoler og fagskoler, til teknisk og kommerciel uddannelse. Det vil være godt at få besked om højspændingsværkets og anden maskinindustri udvikling i det genvundne land. Lad os få en fremstilling af den økonomiske genrejsning efter markens sammenbrud, af bankers, sparekassers, kreditforeningsarbejde og anden økonomisk indsats. Lad os få fortalt, hvorledes vor landsdels landbrug har nået det øvrige lands i ydeevne.

Vi skal have en mere indgående fremstilling af 20 års biblioteksarbejde, end hr. Eskildsens arbejde giver, og vi skal søge beretning om, hvad der sker i de forsamlingshuse, hvis tal han giver.

Smukkest af alt er det måske, hvad der er gjort for syge og trængende; alle vore sygehuse er mere end fordoblede, der har rejst sig spædbørnehjem, børnehaver, børnehjem for syge og sunde; Sønderjydsk fonds kærlige hjælp til de krigsramte har bredt sig til hver enkelt landsby. Statshospitalet i Sønderborg er skabt af nyt, to sindsygehospitaler, en åndssvageanstalt, rekreationshjem, alderdomshjem og arbejdsløshedsforsikring, hvem nævner det alt, hvad Valdemar Rørdam sammenfatter i verset:

Magt er der i det milde,
hvor moder Danmark kom,
sprang kilde efter kilde
med kærlig lægedom.

Sønderjydsk ungdomsarbejde er værd at fortælle om, både det, der udgår fra politiske, fra nationale og fra religiøse sammenslutninger. Lad os høre om idræts vækst og danske kulturelle foreningers virke. Det er tid at pege på, at der i disse år er udgået danske videnskabsmænd, kunstnere og digtere fra Sønderjylland. Enkeltmand kan ikke samle alt dette, men det bør samles, som hr. Eskildsen her ved given anledning gør rede for et par enkelte sider i udviklingen, og når det så er samlet, så vil der af de enkelte beretningers mosaik træde et stort og smukt billede frem, der får tilskueren til at sande, at der er gjort et dygtigt og velsignet arbejde af Danmark i Sønderjylland og af Sønderjylland under dansk styre. Så vil der deraf kunne vokse nyt mod og stolthed, ny arbejdslyst, ny foretagsomhed, ny og selvfølgelig tillid til digteren L. C. Nielsens ord om, at ingen byrde er så sød som den: at bære sten til Danmarks ære.

Den nationale Stilling 1939.

Af Cl. Eskildsen.

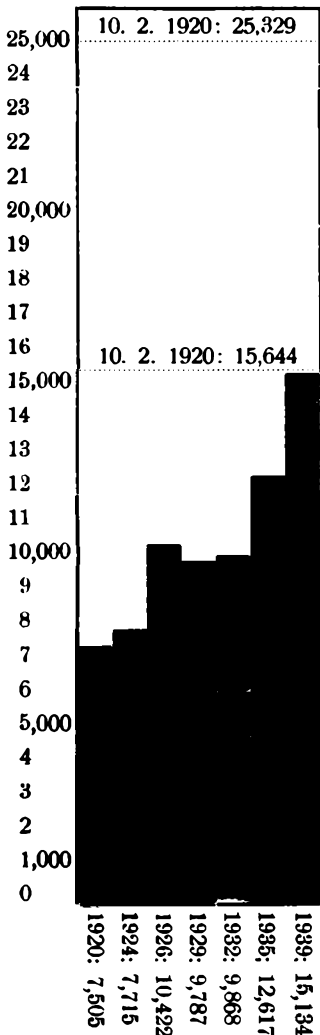
1. Stillingens Alvor: Den tyske Ekspansionskraft.

Tyske Stemmer

Tysk Stemmeprocent

ved Folketingsvalgene 1920 — 1939 i hele Nordslesvig.

Stemmer

Proc.

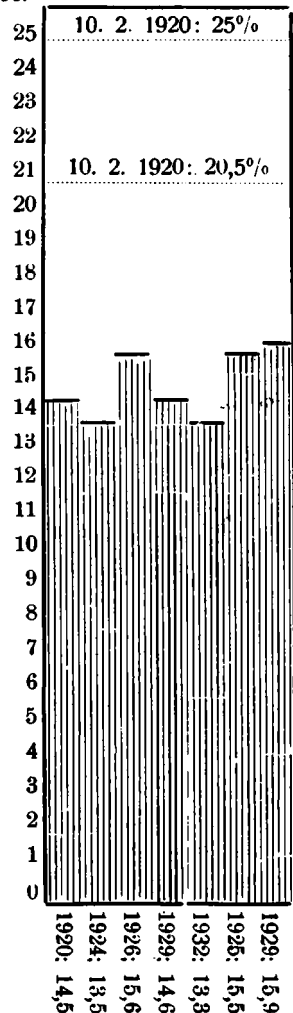

Table 1: Tysk Stemmetail, tysk Stemmeprocent.

Folketingsvalget den 3. April 1939 opfordrer til at gøre den nationale Status op i Dag, 18 Aar efter Genforeningen. De første Tavler og Kort skal vise Stillings Alvor. *Den tyske Flodbølge stiger højere og højere*, fra 7,505 Stemmer ved Folketingsvalget 1920 til 15,134, altsaa det dobbelte, ved sidste Valg. (Tavle 1 a). Det er en imponerende Fremgang, der nok kan vække det ængstelige Spørgsmaal: Vil denne Flodbølge blive ved at stige, saa den engang vil overskylle hele Nordslesvig og derefter fortsætte nordpaa? Hvor kom alle disse nye Stemmer fra? Er det »blakkede«, som Tyskerne trækker til sig? Gør de Indhug i de danske Rækker?

Saa slemt er det nu ikke. Den øverste punkterede Linie paa Tavlen viser *det tyske Stemmetal ved Folkeafstemningen den 10. Februar 1920*, den nederste det tyske Stemmetal efter Fradrag af de tilrejsendes Stemmer: 15,644. Disse 15,644 bosiddende Nordslesvigere, der 1920 til Trods for det tyske Folks dybe Fald stemte tysk, var virkelig bevidst tysksindede! Nogle af dem er flyttet bort; men dette Tab for den tyske Front burde i nogen Grad kunne opvejes ved den stærke Befolkningsforøgelse efter 1920. Saa længe de tyske Stemmer altsaa bevæger sig under Linien 15,644, har Tyskerne endnu ikke faaet Hovedet over Vande; det er en Bevægelse inden for deres egne Enemærker. Vi skal være klar over, at det ikke er Tallene fra de sidste Valg, der er unormale, men Tallene fra de første! Mange Tyskere undlod at stemme ved de første Valg; nogle tyskfødte Arbejdere stemte paa den socialdemokratiske Liste. Det er disse, der efterhaanden bliver grebet af Organisationen og nu stemmer tysk. Stigningen skyldes altsaa ikke, at Tyskerne har trukket Masser af de saakaldte »blakkede« over til sig, eller at de gør Erobringer i de danske Rækker.

At denne Betragtning er rigtig, viser Bevægelsen i den *tyske Stemme procent* (Tavle 1 b). Den tyske Stemme procent stiger ikke i samme Grad som det tyske Stemmetal, men den svinger ret jævnt omkring 15 Procent. Det betyder, at de to Fronter ligger fast, og at der ikke findes store Skarer af »blakkede«, der snart render over til Tyskerne, snart vender dem Ryggen igen. Vi, der lever i de Egne, hvor disse »blakkede« særlig skulde findes, kender jo ikke noget til dem. Der findes en dansk Front, og der findes en tysk Front, og inden for hver af disse Fronter findes der enkelte, helt faa, Vælgere, der ved et politisk Valg tager sig samme Frihed, som Vælgerne i den øvrige Del af Landet har: at stille det nationale i anden Række og stemme efter økonomiske Hensyn. Svingningen i den tyske Stemme procent betyder ikke, at Tyskerne vinder Ingenmandsland, som de taber igen; men disse Svingninger er langt snarere Udtryk for Valghumøret i de to Fronter.

i hvor høj Grad det lykkes at faa Vælgerne frem til Valgurnen.

Iøvrigt illustrerer den tyske Stemmeprocents Linie to meget vigtige Love: 1) Den voldsomme Stigning fra 1924 til 1926 lærer os, at de *økonomiske Forhold* ikke blot spiller en stor Rolle ved politiske Valg, men ogsaa i national Henseende. Denne Stigning er Grænselandets Reaktion mod den danske Krønepolitik, der drev Kronen op i Pari 1925 og derved knækkede Halsen paa de nordslesvigske Landmænd. 2) Den endnu stærkere Stigning fra 1932 til 1935 lærer os, at uhaandgribelige Kræfter, Imponderabilier, er endnu vigtigere end økonomiske Realiteter. Det er Nazismens Gennembrud, det tyske Folks genfødte Selvfølelse og Ekspansionsvilje, der har drevet den tyske Procent saa stærkt opad! Det er Loven om, at Grænsen er den fine Streg, der maaler to Nabofolks indre Livskraft og Hævdelsesvilje, som her indprenter sig gennem vort Øje!

Paa denne Baggrund er *Linien 1935 — 1939* absolut den interessanteste. Den lille Stigning i den tyske Stemmeprocent maaler den nordslesvigske *Danskheds Skuffelse* over Valget, thi det skal ikke skjules, at vi var skuffede. Vi havde nok ventet, at de tyske Stemmer vilde stige; men vi havde regnet med, at det ved større Valgdeltagelse fra dansk Side vilde lykkes at trykke den tyske Procent ned. Vi fik den store Valgdeltagelse; men den tyske Procent gik ikke ned. Dette var naturligvis en Skuffelse. — Men hvis vi tænker os *Linien* fra 1935 stige op til 20%, 25% og endnu højere, saa viser den ubetydelige Stigning fra 15,5 til 15,9% den kæmpestore *tyske Skuffelse* over Valgets Udfald. Det tyske Folks Livskraft og Ekspansionskraft udfoldede sig jo meget stærkere efter 1935 end før 1935, særlig overvældende i Løbet af det sidste Aar. Ingen har tilsyneladende endnu kunnet modstaa den; hvorfor skulde Nordslesvig ikke ogsaa bøje Knæ for Baal-Hitler! Man var paa tysk Side — det kan bevises ved utallige Udtalelser — absolut sikker paa et aldeles overvældende Resultat, en fuldstændig Strømkæntning i tysk Favør. Særlig havde den tyske Propaganda faaet Forventningerne *Syd* for Grænsen spændt højt op. Her drøftede man — bevisligt — om det vilde lykkes Nordslesvig at slaa Memellandets Rekord paa 87% tyske Stemmer, og en tysk Mand tilbød sin danske Nabo et Væddemaal om, at Tyskerne vilde faa over 60% af Stemmerne! — Disse store Forventninger byggede Tyskerne paa *Teorien om de mange nationalt indifferente* i Nordslesvig. Redaktør Bødewadt skrev jo engang: »I Nordslesvig findes der 25% tysksindede, 25% dansksindede, 50% blakkede, nationalt indifferente.« — Redaktør Harboe Kardel skriver i »Das Nordschleswigbuch«: »Mange Nordslesvigere har allerede kæmpet sig igennem til bevidste Tyskere. Andre

er endnu paa Vejen til dette sidste store Maal for national Udvikling. I over 100 Aar har vi været Vidne til de slesvigske Menneskers Opvaagnen til en national Bevidsthed, som man kan sammenfatte i disse Ord: Fra Slesviger til Tysker!« — Landsretssagfører Dr. Clausen udtalte et Par Uger før Valget paa et Møde i Rendsborg: »Af de i Nordslesvig bosiddende 180,000 Mennesker er omtrent 30,000 tilvandrede Rigsdanskere, 50,000 bevidste Tyskere, 50,000 bevidste Danskere, de øvrige 50,000 indifferente. Disse sidste hører efter hele deres Væsen og Indstilling til Tyskheden, og om dem føres Kampen i Dag.« — — Nej, denne Kamp er allerede afgjort; disse indifferente *har* vi allerede vundet, — saaledes triumferede Tyskerne!

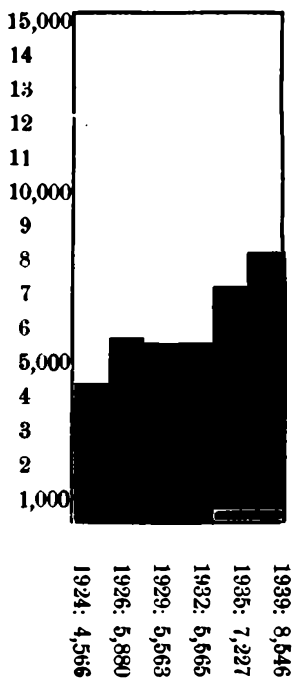
Naar man kender disse Forventninger, naar man er klar over, hvilket uhyre Pres ved planmæssig Udspredelse af Rygter og Trusler, der blev lagt paa Nordslesvig, hvorledes Propagandaens Stortromme gik, hvorledes Tyskerne uhindret kunde kritisere danske Forhold, medens den danske Agitation af let forstaaelige Grunde var afskaaret fra at gøre Gengæld ved at bringe tilsvarende Oplysninger om Tilstande og Stemninger i Tyskland, — saa afløses den første danske Skuffelse over Valgets Udfald af en stærk og ren Glæde over, at det til Trods for de ulige Kaar lykkedes den danske Livsvilje at bøje den tyske opadgaaende Linie saa stærkt om. Valget viste, at over for den stærkt opflammede tyske Livsvilje staar en endnu stærkere, fast dansk Hævdelsesvilje!

Stillingens Alvor: Vi ser paa Stillingen i de *truede Grænseegne*, hvor over Halvdelen af de tyske Stemmer falder (Købstæderne Aabenraa og Tønder samt 28 Landsogne). (Tavle 2). De tyske Stemmer stiger ogsaa her, men ikke saa stærkt som i hele Nordslesvig, og i 1926 og 1939 falder dette Omraades procentuale Andel i det samlede tyske Stemmetal! Det viser, at den stærke Stigning i det samlede Tal særlig fremkommer derved, at man faar fat i de spredt boende Tyskere, paa Als, i Haderslev Amt o. s. v. I Grænseområdet har man fra Begyndelsen af haft alle med. Udviklingen her er altsaa nærmest lidt lysere end for hele Nordslesvigs Vedkommende; men at der stadig i denne »truede Firkant« afgives op imod 30 % tyske Stemmer er en Alvorstale om danske Forsømmelser, særlig med Hensyn til Udstykningsbevægelsen, og en meget alvorlig Opfordring til at sætte meget mere maalbevidst ind her!

**Tyske Stemmer
ved Folketingsvalgene 1924—1939
i den „truede Firkant“
(Aabenraa + Tønder + 28 Land-
sogne).**

Grænseomraadets tyske Stemmer i Forhold
til det samlede tyske Stemmetail:

1924:	59,2	%
1926:	56,4	„
1929:	56,8	„
1932:	56,4	„
1935:	57,3	„
1939:	56,4	„

Tysk Stemmeprocent

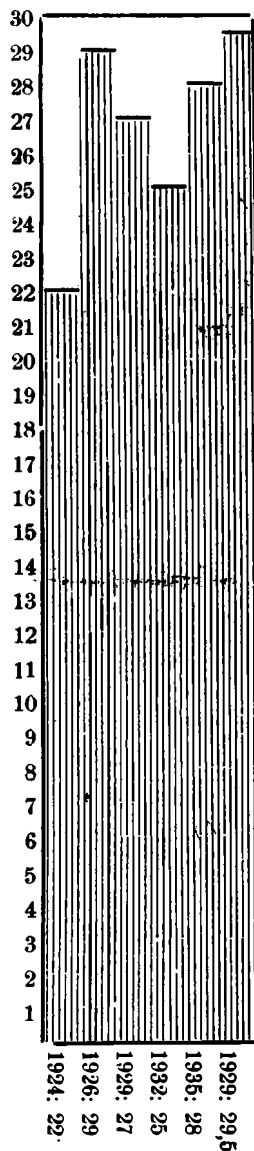
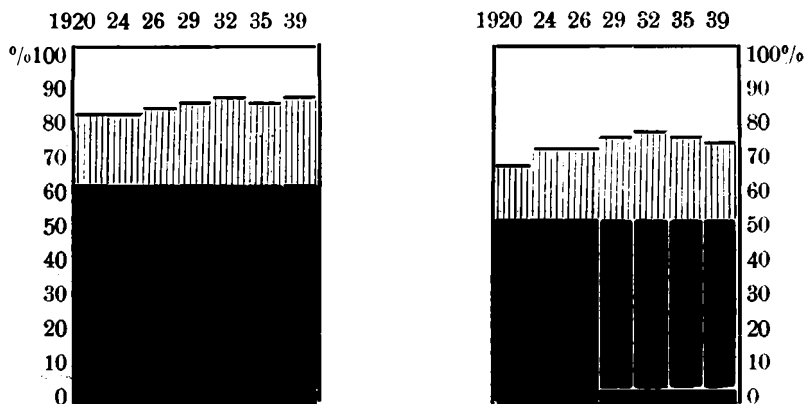

Table 2. Tyske Stemmer og tysk Stemmeprocent i Grænseområdet.

Table 3. Dansk Stemmepercent i de nordslesv. Købstæder siden 1920.

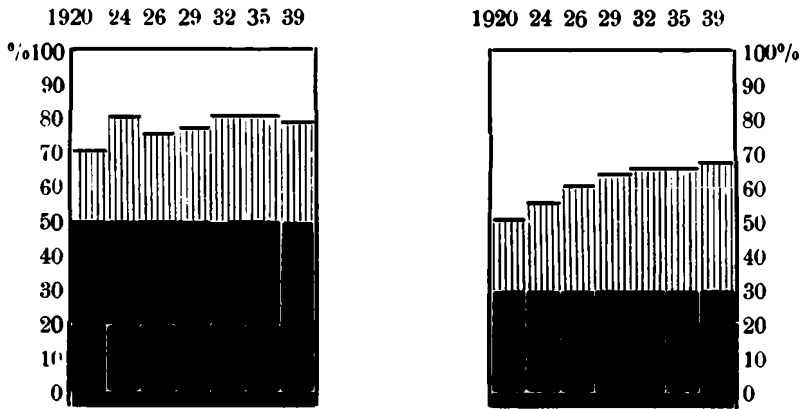
	Haderslev		danske St.		tyske St.			Aabenraa		danske St.		tyske St.	
	1920	1935	%	%	%	%		1920	1939	%	%	%	%
Afstemn.	1920	1935	63	2341	37		Afstemn.	1920	1939	49	1845	51	
Folketgsv.	1920	1924	80	912	20		Folketgsv.	1920	1924	63	989	37	
Folketgsv.	1924	1926	80	1055	20		Folketgsv.	1924	1926	71	997	29	
Folketgsv.	1926	1929	81	1183	19		Folketgsv.	1926	1929	70	1094	30	
Folketgsv.	1929	1932	82	1153	18		Folketgsv.	1929	1932	73	998	27	
Folketgsv.	1932	1935	84	1105	16		Folketgsv.	1932	1935	76	972	24	
Folketgsv.	1935	1939	81	1440	19		Folketgsv.	1935	1939	74	1236	26	
Folketgsv.	1939		82	1562	18		Folketgsv.	1939		73	1496	27	

Stillings Alvor: Vi ser paa den danske Stemmepercentens Linie i de fire nordslesvigske Købstæder. Den sorte Undergrund angiver de danske Stemmepercenter ved Folkeafstemningen 1920, og vi lægger Mærke til det glædelige, at Danskheden i alle Købstæder har Luft under Vingerne og stolt svæver højt over Vandene, tydeligst i Tønder. Men at den danske Stemmepercent i Haderslev gik ned i 1935, i Aabenraa er gaaet ned ved de to sidste Valg og i Sønderborg ved det sidste, viser os alligevel Stillings Alvor, hvor fast den tyske Front er, selv i Købstæderne med den hurtigere skiftende Befolkning. Kun Danskheden i Tønder har hidtil kun kendt Fremgang.

Tønder er ogsaa den eneste af de nordslesvigske Købstæder, hvor det tyske Stemmetal direkte gik tilbage fra det sidste Valg, Byraadsvalget 1937, til Folketingsvalget 1939, hvad følgende Opstilling viser:

	Byraadsvalg 1937	Folketingsvalg 1939	
Haderslev	1534	1562	tyske Stemmer
Aabenraa	1311	1496	tyske Stemmer
Sønderborg	1047	1375	tyske Stemmer
Tønder	1252	1208	tyske Stemmer

Table 3. Dansk Stemmepercent i de nordslesv. Købstæder siden 1920.

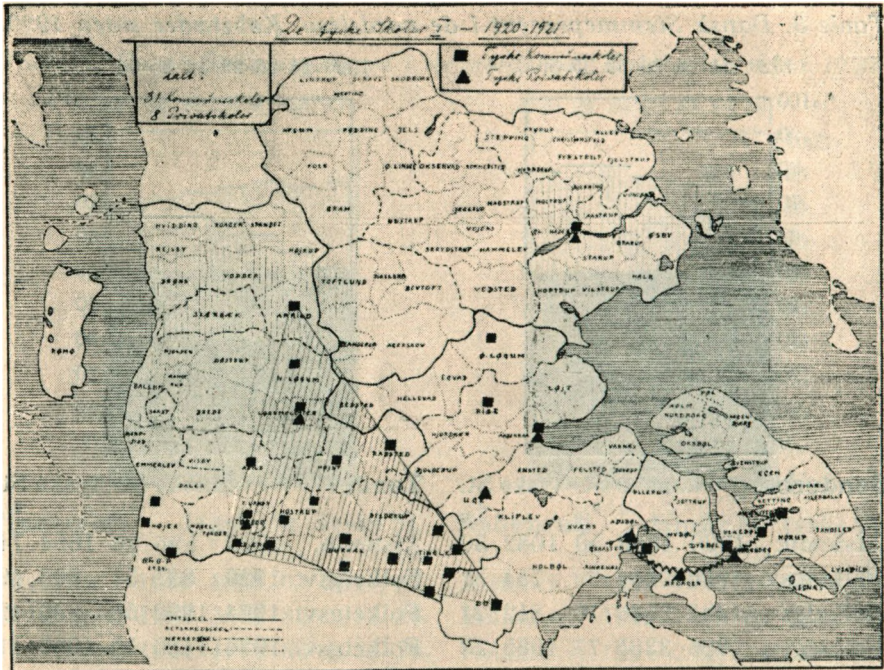

	Sønderborg				Tønder			
	danske	St.	tyske	St.	danske	St.	tyske	St.
		%		%		%		%
Afstemn. 1920	1680	50	1682	50	596	26	1654	74
Folketgsv. 1920	2144	69	754	31	837	51	805	49
Folketgsv. 1924	2946	79	812	21	1299	58	930	42
Folketgsv. 1926	3305	77	1065	23	1486	59	1060	41
Folketgsv. 1929	3398	78	959	22	1563	60	1537	40
Folketgsv. 1932	3807	80	938	20	1662	63	965	37
Folketgsv. 1935	4495	80	1127	20	1924	63	1157	37
Folketgsv. 1939	5080	79	1375	21	2112	64	1208	36

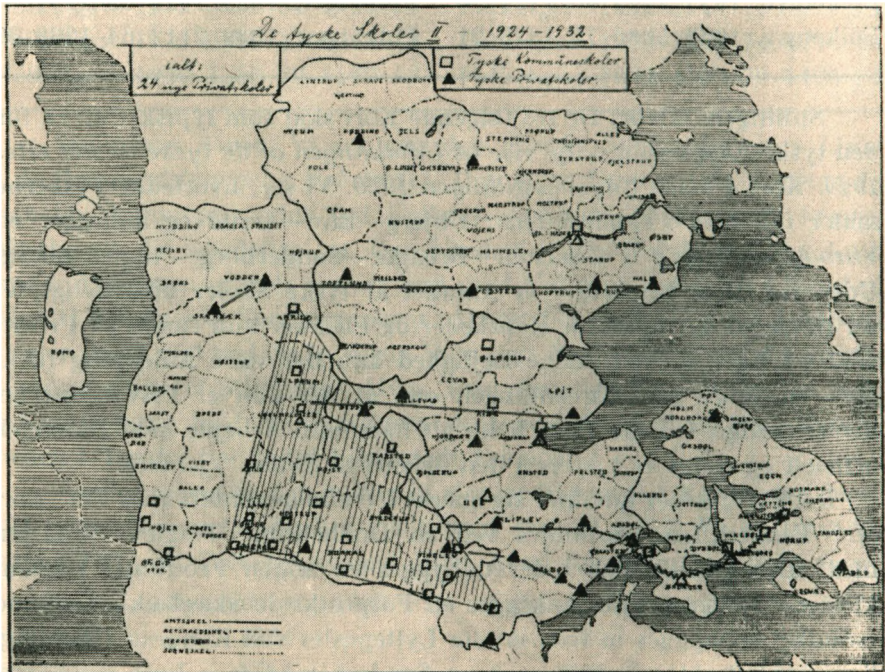
Stillingens Alvor: De tre følgende Kort skal som typisk Udtryk for den tyske Ekspansionsvilje vise os *Udviklingen af de tyske Skoler efter 1920*. Kort 4 viser *Udgangstillingen 1920*. Vi ser, hvorledes Tyskerne sætter ind med »Tønderkilen«: Ubjerg—Bov—Arrild og anlægger en »Broagerstilling«: Graasten—Broager—Sønderborg—Augustenborg. Uden for disse Omraader er Antallet af tyske Skoler ubetydeligt. Vi ser tillige, at der uden for Købstæder og Flækker kun findes en Privatskole: i Uge. — Ved denne Lejlighed kan der være Anledning til at gøre en Ende paa Forestillingen om, at det kun er Privatskolerne, der er farlige. I nogle Egne ledes alt hadefuldt Arbejde mod Danmark officielt og dulgt af Lærere i den offentlige Skoles Tjeneste.

De tyske Skoler udvikler sig stærkt i *Weimarrepublikkens Tid* (Kort 5). »Tønderkilen« forbindes ved en Dobbeltlinie Tinglev—Graasten med »Broagerstillingen«; der udbygges en anden Frontlinie Løgumkloster—Aabenraa; der anlægges en Forpostkæde Skærbæk—Toftlund—Halk; der bygges to fremskudte Lytteposter ved Kongeaa (Rødding, Sommersted); Als Nørreherred og Sønderherred faar hver sin Skole.

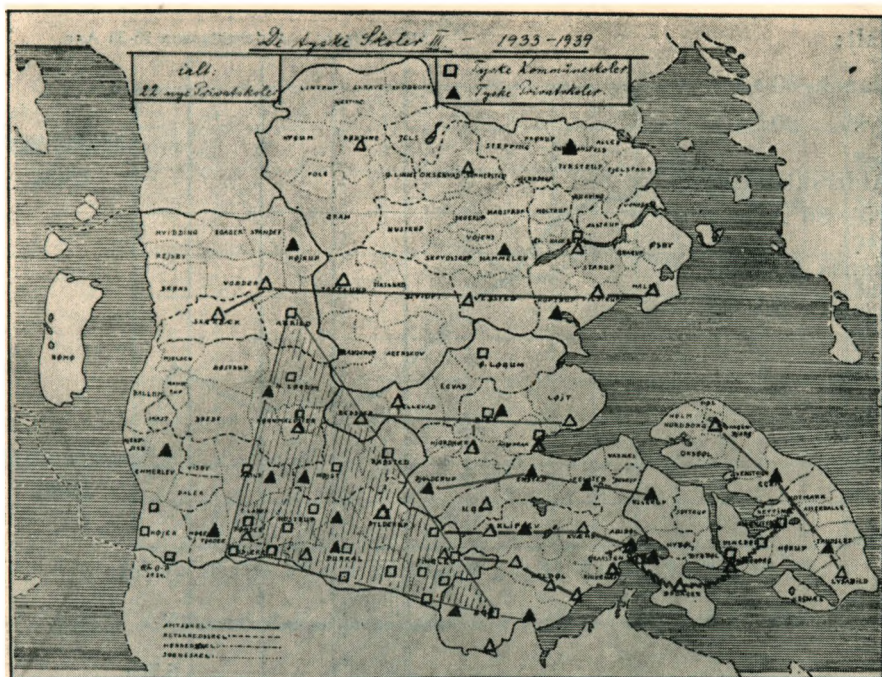
Fremskridtet i de 6 Aar, der er gaaet siden Nazismens Frembrud

Kort 4. De tyske Skoler I.

Kort 5. De tyske Skoler II.

Kort 6. De tyske Skoler III.

i 1933, er ikke saa iøjnefaldende som Fremgangen i de 9 Aar mellem 1924 og 1932 (Kort 6). Ogsaa paa dette Punkt skal vi rette vore Forestillinger! »Tønderkilen« forstærkes ved 7 nye Skoler; Als faar en sammenhængende Kæde af Skoler; mellem Tinglev—Graasten Linien og Løgumkloster—Aabenraa Linien anlægges Linien Bjolderup—Ensted—Felsted—Ullerup, og der anlægges tre nye »Lytteposter«: Arnum, Hammelev, Christiansfeld.

II. Danskhedens Fremtidschance.

Vil den tyske Stemmevloedbølge blive ved at stige i Fremtiden? Kan den tyske Ekspansionskraft udfolde sig videre i det uendelige? Har den tyske Front eller den danske Front Fremtidens Chance? Dette Spørgsmaal skal de tre følgende Tavler give Svaret paa (Tavle 7—9).

Da der i Aar holdtes Folketings- og Landstingsvalg samtidigt, kunde der konstateres, hvorledes Aldersklassen 25—35 Aar stemte. Resultatet er nærmest overraskende, men en glædelig Overraskelse. Af den samlede Stemmevremgang ved dette Valg tog Danskerne 9,814,

Valt:

dansk 80 %

tysk 20 %

Aldersklassen

25—35 Aar;

dansk 93,3 %

tysk 6,7 %

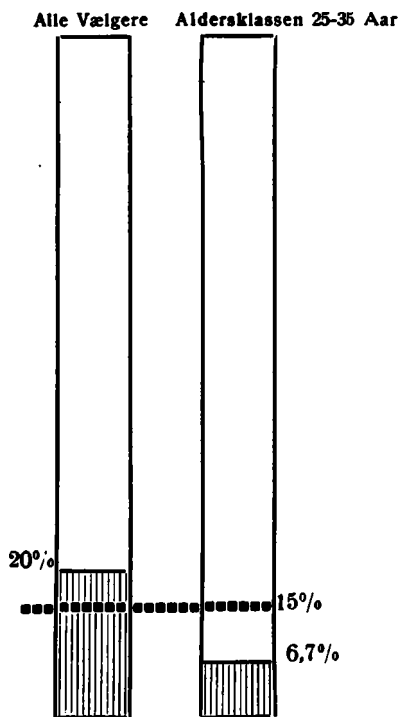

Table 7. Procent af Stemmeffremgangen ved Valget den 3. April 1939.

Tyskerne 2,517 Stemmer. Det vil sige, at 80 % af Stemmeffremgangen tilfaldt Danskerne, 20% Tyskerne. Det var et daarligt Resultat for Danskerne, thi Tyskerne skulde kun have haft 15%.

Men i Aldersklassen 25—35 Aar havde den danske Front 3,605 Stemmers Fremgang, den tyske kun 258. Det vil sige, at i denne Aldersklasse tog Danskerne 93,3, Tyskerne kun 6,7%! Billedet er altsaa meget klart: *Vælgerhærens Rekrutter marcherer i den danske Front!*

Fra Aldersklassen 25—35 gaar vi et Skridt længere ned, til *Skoleungdommen*, altsaa til dem, der om en halv Snes Aar bliver Vælgerhærens Rekrutter. Som et enkelt, men typisk Eksempel viser Tavle 8 *Udviklingen i Tønder Købstad* fra 1921—1937. Elevantallet i den tyske Kommuneskole dalede i dette Tidsrum fra 383 til 243 Elever, medens det samtidigt i den danske Folkeskole (Seminariets Øvelses-skole) steg fra 226 til 362! Billedet er igen overmaade klart: *Skolerekrutterne melder sig til de danske Rækker!*

Fra Aldersklassen 7—15 Aar gaar vi endnu et Skridt længere ned til de smaa Mennesker, der om rigelig 20 Aar rykker ind som nye

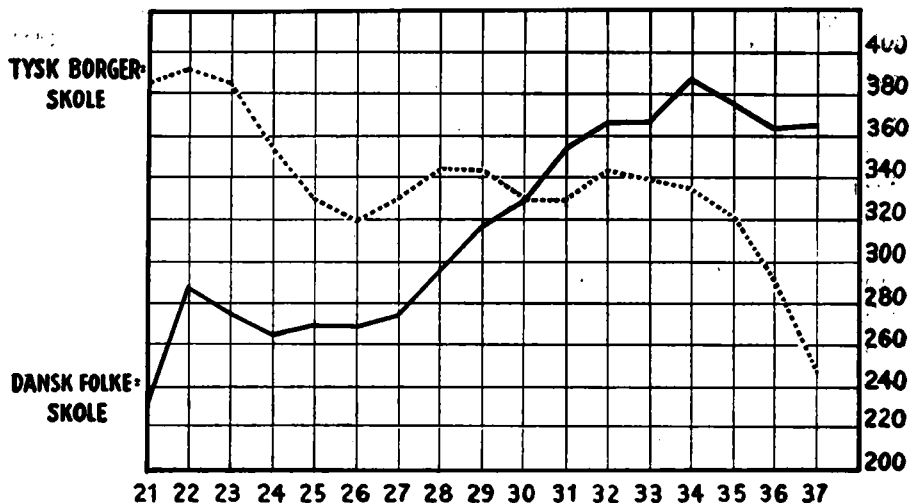

Table 8. Elevtal i Tønder Købstads Folkeskoler 1921—1937.

Vælgere (Tavle 9, Side 240). Tallene for *døbte og begravede* i de danske og tyske Menigheder i Købstæderne Sønderborg, Aabenraa og Tønder for Aaret 1938 ser saaledes ud:

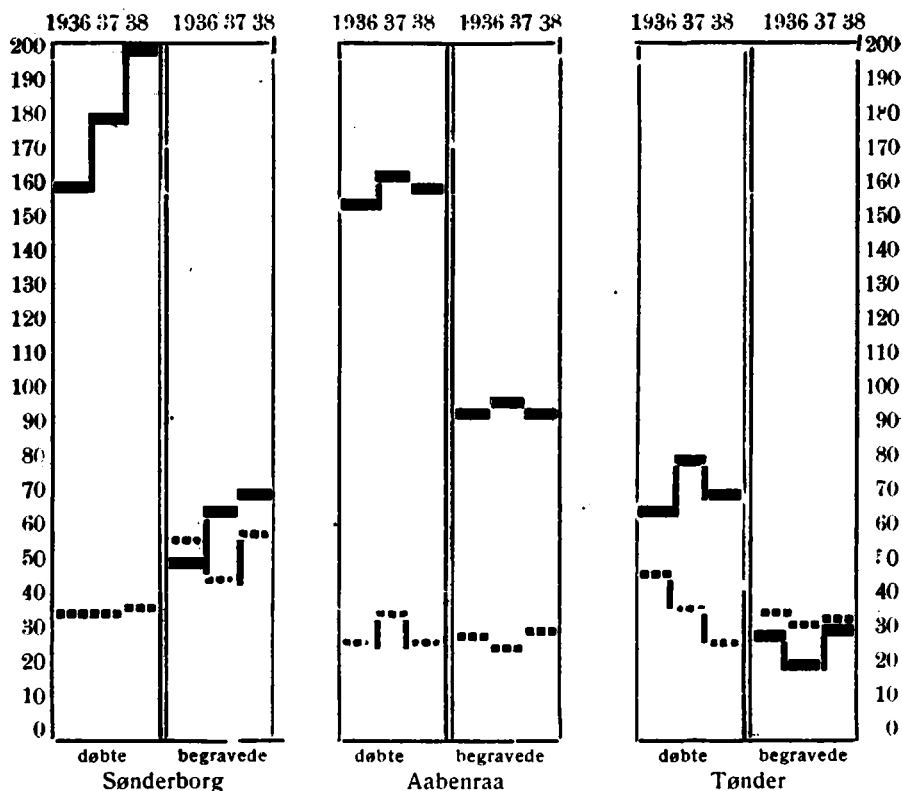
Sønderborg:	døbte	dansk	199	tysk	36
	begravet	,,	71	,,	59
Aabenraa:	døbte	,,	159	,,	29
	begravet	,,	90	,,	31
Tønder:	døbte	,,	69	,,	26
	begravet	,,	35	,,	36

Disse Tal fortæller følgende: I *Sønderborg* træder den danske Præst fem Gange saa ofte hen til Døbefonten som den tyske; men de træder omtrent lige ofte hen til en Grav. I *Aabenraa* begraver den tyske Præst lige saa mange, som han døber; men den danske Præst døber næsten dobbelt saa mange som han begraver. I *Tønder* døber den danske Præst dobbelt saa mange som den tyske; men den tyske begraver flere end den danske!

Kommentarer er overflødige!

III. Den sønderjydske Danskheds Offensivaand.

De foregaaende tre Billeder viste os ganske klart, at Fremtiden giver Danskheden den store Chance. Men det er ikke nok: *en Chance vil gribes!* Har Danskheden i Sønderjylland den *Offensivaand*, der

Tablv 9. Fødte og døde i de danske og tyske Menigheder i Sønderborg, Aabenraa og Tønder i Aarene 1936, 1937 og 1938.

SONDERBORG:

	1936		1937		1938	
	dansk	tysk	dansk	tysk	dansk	tysk
Daab	160	35	180	35	199	36
<i>I Procent</i>	82,0	18,0	83,7	16,3	84,7	15,3
Begravelse	50	55	63	45	71	59
<i>I Procent</i>	47,6	52,4	58,3	41,7	54,6	45,4

AABENRAA:

Daab	153	29	162	38	159	29
<i>I Procent</i>	84,0	16,0	81,0	19,0	85,5	14,5
Begravelse	89	28	91	25	90	31
<i>I Procent</i>	76,0	24,0	78,4	21,6	74,3	25,7

TØNDER:

Daab	62	47	82	32	69	26
<i>I Procent</i>	57,9	42,1	72,9	27,1	72,6	27,4
Begravelse	30	38	23	37	35	36
<i>I Procent</i>	44,1	55,9	38,3	61,7	49,3	50,7

skal til for at udnytte Fremtidens Muligheder? Dette skal de sidste Billeder illustrere.

Som Udtryk for den sønderjydske Befolknings Livsvilje vælger vi de *Forsamlingshuse*, denne Befolkning har rejst, og opdager, at disse Forsamlingshuses hele Udvikling viser en klar *Offensivlinië*, som ikke er skabt ved en eller anden overordnet Generalstabs Ledelse, men ved, at den ved dansk Livsvilje skabte Udvikling naturligt frembragte den.

Røddingstillingen:

Skrave 1892
Ø. Lindet 1895
Bevtoft 1897
Nustrup 1898

Skamlingsbankestillingen:

Tyrstrup 1897

Enklavestillingen:

Visby 1894

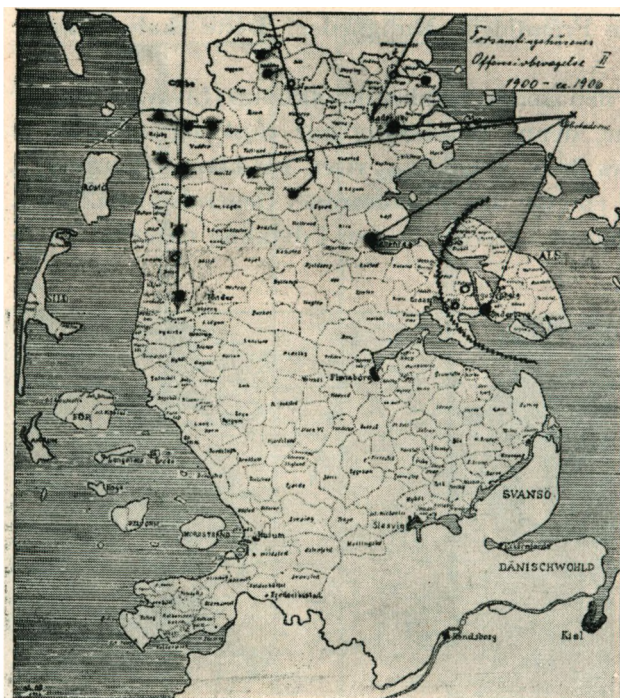
Dybbølstillingen:

V. Sottrup 1898
Nybøl 1900

Kort 10. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse I.

I 1890erne, næsten en Menneskealder efter det tunge Aar 1864, begynder det at røre paa sig fire forskellige Steder: I det »ideelle Hjørne«, Rødding—Askov Egnen, i det nordvestlige Hjørne, hvor Gnister fra Skamlingsbanke for 100 Aar siden fremkaldte de første Tegn paa, at Sønderjylland begyndte at vaagne, i de vestslesvigske Enklaver og i Sundeved. Da vi skal medopleve en Offensivbevægelse og efterspore Udviklingens Strategi, kalder vi de fire Frontafsnit: Røddingstillingen, Skamlingsbankestillingen, Enklavestillingen og Dybbølstillingen (Kort 10).

Kort 11. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse II.

Købstadforterne:
Aabenraa 1900
Haderslev 1902
Sønderborg 1903
Skærbæk 1903
(Tønder er foreløbig opgivet)

Røddingstillingen:
Rødding 1903
Agerskov 1903
Hjerting 1905
Rurup 1905

Skamlingsbankestillingen:
Anslet (Fjelstrup) 1905

Enklavestillingen:
Roager 1905
Brøns 1905
Hvidding 1906
Døstrup 1906
Brede 1907
Møgeltønder 1907
Sandet 1909

Dybbølstillingen:
— —

Kort 12. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse III.

Røddingstillingen:
Fole 1906, Skodborg 1906, Hygum 1907, Brændstrup 1907, Jels 1908, Nr. Hostrup 1909

Skamlingsbankestillingen:
Hyrup (Øsby) 1906, Vedsted 1906, Hoptrup 1906, Kastvraa (Sommersted) 1908, Genner 1908, Vonsbæk 1913

Enklavestillingen:
Ballum 1911

Dybbølstillingen:
Tandslet 1902, Nordborg 1906, Egen 1908, Svendstrup 1911
Dybbøl 1912

Den truede Firkants Tværbarriere:
Tørsbøl 1906
Jejsing 1909
Bolderslev 1910
Hjordkær 1910
Emmerlev 1910
Bylderup 1911

De første Aar i det nye Aarhundrede bringer meget store Fremskridt. De fire Centrere: Haderslev, Aabenraa, Sønderborg og Skærbæk (Tønder er foreløbig opgivet som Vestslesvigs Hovedstad) faar større Forsamlingshuse, Røddingstillingen udbygges, men navnlig skrider det danske Vestslesvig stærkt frem (Kort 11).

Fremmarchen er endnu stærkere i de sidste Aar før Verdenskrigens Udbrud. Det mest iøjnefaldende er, at der lægges en Spærrebarriere tværs over Landet, midt i de truede Egne: Emmerlev—Jejsing—Bylderup—Tørsbøl (Kort 12).

Røddingstillingen:
Lintrup 1920, Tirslund
1920, Foldingbro 1923,
Københoved 1923
Rangstrup 1923

Skamlingsbankestillingen:
Hammelev 1920
Aastrup 1921

Enklavestillingen:
Rømø 1920, Randerup
1921, Daler 1922

Dybbølstillingen:
Oksbøl 1922

Tværbarrieren:
Holbøl 1918, Tønder
1920, Abild 1923, Ø.
Højst 1923, Rabsted
1924, Tinglev 1924,
Ensted 1924, Højer
1925, Kollund 1925

**Forter i Mellem-
og Sydslesvig:**
Flensborg 1921, Harreslev
1921, Valsbøl 1923,
Østerby (Medelby) 1923,
Slesvig 1923

Kort 13. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse IV.

Genforeningstidens Forsamlingshuse: Nyt Liv, nyt Arbejdsmod viser sig paa alle Frontafsnit, mest dog i »Tværbarrieren«, og den danske Front støder frem i det gamle danske Sydslesvig (Kort 13).

Kort 14. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse V.

Røddingstillingen:
Branderup 1929
Bovlund 1933

Skamlingsbanke-
stillingen:
— —

Enklavestillingen:
— —

Dybbølstillingen:
Ulkebøl 1931

Tværbarrieren:
Uge 1927
Løgumkloster 1928
Lydersholm 1928
Padborg 1928
Jyndevad 1929
Faarhus 1929
Løjt 1930
Kværs 1930
Rise 1931

Mellem-
og Sydslesvig:
Tarup 1927
Jaruplund 1927
Aventoft 1928
Agrtrup 1929
Lyksborg 1929

Kort 15. Forsamlingshusenes Offensivbevægelse VI.

Røddingstillingen:
Kastrup (Gram) 1935
Toftlund 1938

Skamlingsbanke-
stillinger:
Hovslund 1934
Sillerup 1934
Stepping 1935

Enklavestillingen
— —

Dybbølstillingen:
Augustenborg 1936
Broager 1938

Tværbarrieren:
Nr. Løgum 1934, Bur-
kal 1934, Sofiedal 1934,
Vollerup 1934, Bjern-
drup 1934, Rinkenæs
1934, Rudbøl 1935, Sød
1935, Ø. Terp 1936,
Krusaa 1936, Ellum
1937, Solderup 1938

Mellem- og Syd-
slesvig:
Ladelund 1934
Tønning 1935

Fremmarchen Nord og Syd for den nye Statsgrænse fortsættes. Læg navnlig Mærke til Udviklingen Syd for Grænsen! (Kort 14).

Tyskhedens øgede Aktivitet efter Nazismens Frembrud mødes af en lige saa stærk dansk Arbejdsindsats. Navnlig udbygges Stillingen i den »truede Firkant«, men det danske Livsmod er saa stærkt, at vi støder frem til Ejder! (Kort 15).

Er Danskheden i Sønderjylland saa veg og vigende? — Nej!

Bogsamlinger
1839—1848.

Nord for Linien Gerner
Bugt-Ballum: 37
Als og Sundeved: 10
Uden for disse Omraa-
der kun 15!

Kort 16. Den danske Bogs Offensivbevægelse I.

Som andet Udtryk for sønderjydske Danskheds Offensivaand skal de følgende Kort vise *de danske Bogsamlingers Udvikling*.

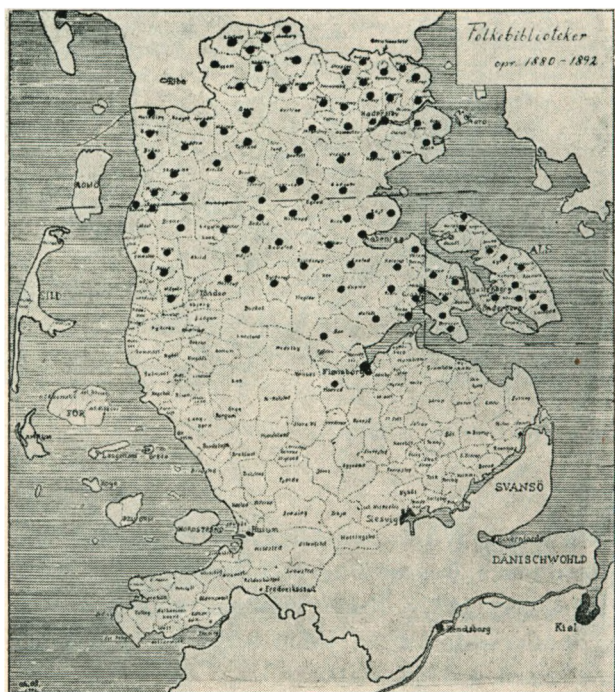
De ældste Folkebiblioteker (1839—1848) blev saa godt som alle indrettet i Haderslev og Sønderborg Amter. Uden for disse to Omraa-der var endnu ikke meget dansk Liv (Kort 16).

**Folkebiblioteker
1850—1864.**

(Kort 16—20 efter Kort, tegnet af Sprogforeningens Formand Jakob Petersen).

Kort 17. Den danske Bogs Offensivbevægelse II.

**Bogsamlinger
opr. 1880—1892.**

N. F. Genner Bugt-Ballum:	52
Als og Sundeved:	15
Uden for disse to Områder:	30

Kort 18. Den danske Bogs Offensivbevægelse III.

Den slesvig-holstenske Rejsning 1848 fremkaldte en overmaade stærk dansk Livsvilje, Sejrene i Trearskrigen en lys Optimisme. Man kan ikke blive træt af at se paa dette Kort (Kort 17)! Hvilken Livsvilje! Hvilken Ansvarfølelse over for de tidligere Aarhundreders sørgelige Forsømmelser! Hvilken optimistisk Tro paa, at det kan nytte, at Slesvig kan genvindes!

Paa Baggrund af den Stemning, dette Kort viser, er det ogsaa først, at man fuldt ud forstaar, hvilket lammende Slag Nederlaget i 1864 blev!

Alle danske Bogsamlinger blev brændt i 1864; der gaar en halv Menneskealder, inden man er kommet saa meget ud af Haabløsheden, at man tager fat igen. Sprogforeningen startes; danske Bogsamlinger oprettes igen, og atter lægges langt de fleste i de to »gode« Amter: Haderslev og Sønderborg Amter (Kort 18).

Bogsamlinger
opr. 1892—1914.

N. F. Genner Bugt-
Ballum: 25
Als og Sundeved: 14
Uden for disse Om-
raader: 311
Fremstød mod Mellem-
slesvig!

Kort 19. Den danske Bogs Offensivbevægelse IV.

Men Udviklingen skaber nyt Livsmod, som genspejler sig paa det næste Kort (Kort 19). Man støder frem mod det dansktalende Mellemslesvig.

- Bogsamlinger i Grænseområdet efter 1920.
- Udlaanssteder pr. Bogbil Syd for Statsgrænsen.
- × Faste Læsere af Ugeblade og Bogmappes.

Kort 20. Den danske Bogs Offensivbevægelse V.

Det sidste Kort (20) viser Nord for Grænsen kun Bibliotekerne i »den truede Firkants« 30 Sogne; men Genforeningsunderet har virket paa lignende Maade som Sejrene i 1848 og 1850: Syd for Grænsen kører Boghilen gennem Angel og Mellemslesvig, og ved Danevirke og Ejder læses danske Bøger!

IV. Og det danske Folks Offensivaand?

Vi sammenfatter:

1.) Stillingen er alvorlig. Den tyske Flod stiger; værre er det, at den tyske Procent stiger, og det er ikke i Orden, inden baade Stemmetal og Procent falder. Det tyske Folks Ekspansionskraft straalder over Grænsen, udtrykt i de tyske Skolers Udvikling. Tiden kræver alvorlig Ansvarfølelse og energisk Arbejdsvilje; der er ikke Tid til Sorgløshed.

2.) Men langt, langt mindre Grund er der til at stille sig hen i haabløs Opgivenhed og sige: Hvad kan det nytte? Vi er ifølge en ufravigelig Naturlov de smaa og vigende. der over for den tyske Overmagt kun har et at gøre: at dø fattet og æstetisk taaleligt. — Nej, tværtimod! *Det er os, der paa denne gamle danske Jord er de stærke; det er os,*

som Fremtiden byder Chancen; *det er os, der staar paa Livets Side!*

3.) Den sønderjydske Danskhed har vist, at den har Viljen, *Offensivaanden* til at gribe Chancen og udnytte den.

Nu møder Sønderjylland med det *store, afgørende Skæbnespørgsmaal til hele det danske Folk: Vil I gaa med paa Vejen mod Livet, Sejren?*

Sønderjydernes Trofasthed og Gaapaamod vilde i Længden intet nytte, hvis det danske Folkelegeme som Helhed degenererede. Trykket mod vor Sydgrænse er i Dag stærkere end nogensinde før, absolut *stærkere end nogen* Sinde før. Er det danske Folk et sundt Folk med de sunde Naturinstinkter i Behold, saa stiller det sig ikke blot hen til tappert Forsvar bag aandelige Volde og Pallisader, nej, saa reagerer det rent instinktivt ved et endnu kraftigere Modtryk!

De tyske Stemmer ved Folketingsvalget den 3. April 1939.

Udregning: *Christine Andersen*, Sammenstilling: *Cl. Eskildsen*.

	Tyske St. i % af de afg. St.			
	1935	1939	1935	1939
<i>Over 50 Procent:</i>				
1. Ubjerg	132	127	57,9	57,7
2. Højer	343	391	56,3	56,4
<i>40—50 Procent:</i>				
3. Højer Landsogn	84	101	45,6	49,0
4. Uge	134	144	43,8	42,5
<i>30—40 Procent:</i>				
5. Burkal	352	400	39,8	39,8
6. Tinglev	405	489	37,6	39,6
7. Tønder	1167	1209	37,8	36,5
8. Rabsted	185	199	35,4	33,4
9. Nørre Løgum	198	217	35,7	33,3
10. Hostrup	137	161	28,4	32,1
11. Løgumkloster	251	277	32,0	32,0
12. Højst	136	166	28,9	31,7
13. Abild	130	162	30,0	30,6

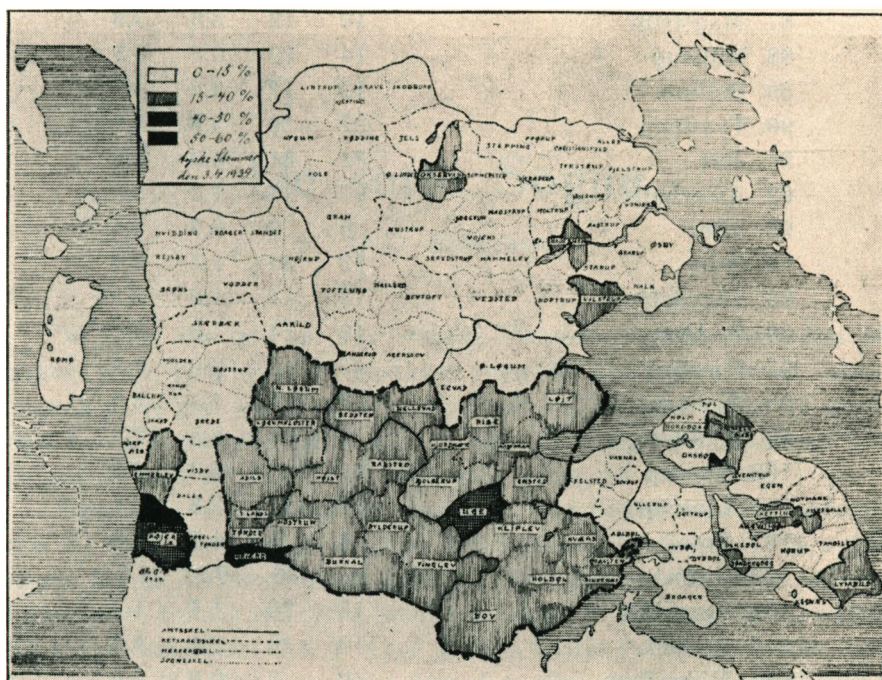
	Tyske 1935	St. I 1939	% af de 1935	afg. St. 1939
<i>20—30 Procent:</i>				
14. Bylderup	120	137	28,2	28,6
15. Løjt	296	349	26,4	27,3
16. Aabenraa	1236	1496	25,9	26,7
17. Hellevad	121	141	26,4	26,0
18. Rinke­næs	189	219	26,0	26,0
19. Tønder Landsogn	24	31	22,4	25,2
20. Hjordkær	113	138	21,3	23,0
21. Kværs	91	112	21,1	22,8
22. Holbøl	192	153	24,7	22,1
23. Sdr. Vilstrup	100	123	20,5	21,4
24. Sønderborg	1128	1375	20,1	21,3
25. Rise	198	248	19,5	21,2
26. Bedsted	65	82	19,6	20,8
27. Kliple­v	152	194	19,5	20,2

<i>15—20 Procent:</i>				
28. Augustenborg	92	120	17,3	19,8
29. Havnbjerg	74	90	16,8	19,6
30. Nordborg	91	103	19,6	19,2
31. Ketting	59	68	17,1	17,9
32. Bov	294	372	15,5	17,7
33. Graasten	155	213	15,5	17,6
34. Haderslev	1438	1562	18,7	17,5
35. Lysabild	112	158	14,4	17,4
36. Løgumkloster Landsogn	21	41	9,7	17,0
37. Bjolderup	132	141	17,6	16,7
38. Emmerlev	68	78	15,1	16,7
39. Ensted	84	114	14,8	16,4
40. Oksevad	57	61	16,5	15,1
41. Broager	265	363	11,9	14,9
42. Egen	96	129	11,3	13,9
43. Felsted	130	156	12,9	13,8
44. Adsbøl	17	36	7,4	13,4
45. Hoptrup	111	130	12,4	12,6
46. Oksbøl	49	67	10,4	12,5
47. Øster Løgum	92	116	11,3	12,5
48. Højrup	35	52	10,0	12,1
49. Daler	21	35	7,8	11,2
50. Ulkebøl	97	143	8,2	10,7
51. Starup	32	38	10,9	10,6

	Tyske St.		I % af de afg. St.	
	1935	1939	1935	1939
52. Arrild	46	42	13,6	10,5
53. Tofthund	87	103	10,6	10,0
54. Kegnæs	24	49	6,4	10,0

5—10 Procent:

55. Sottrup	47	66	7,6	9,4
56. Notmark	28	64	4,6	9,1
57. Randerup	4	9	5,7	8,8
58. Halk	26	35	7,8	8,7
59. Skærbæk	88	96	9,1	8,6
60. Vedsted	75	84	8,9	8,2
61. Møgeltonder	45	53	8,1	8,2
62. Hørup	41	60	6,8	8,1
63. Bjerning	17	14	10,5	8,0
64. Grarup	2	7	3,3	8,0
65. Rømø	15	29	5,3	7,7
66. Ullerup	39	76	4,5	7,6
67. Tandslet	45	46	9,2	7,5
68. Døstrup	19	30	4,7	7,3

Sogne med over 15 Procent tyske Stemmer.

	Tyske 1935	St. 1939	I % af de 1935	afg. St. 1939
69. Holm og Pøl	26	35	6,0	6,5
70. Sommersted	40	49	6,5	6,5
71. Svenstrup	30	36	5,8	6,4
72. Rødding	64	65	6,7	6,1
73. Brede	31	46	4,8	6,0
74. Egvad	14	20	4,7	5,9
75. Nybøl	17	23	4,4	5,4
76. Hjerpsted	4	7	3,5	5,4
77. Aastrup	17	16	6,9	5,2
78. Varnæs og Bovrup	41	59	5,9	5,1
79. Hammelev	23	31	4,5	5,1

0—5 Procent:

80. Christiansfeld	26	20	7,2	4,7
81. Vojens	19	31	3,2	4,5
82. Jegerup	8	10	4,4	4,5
83. Gl. Haderslev	8	10	4,4	4,4
84. Dybbøl	21	26	4,0	4,4
85. Branderup	14	18	4,5	4,3
86. Stepping	8	21	1,8	3,9
87. Magstrup	10	12	3,6	3,8
88. Moltrup	14	10	6,3	3,8
89. Ballum	12	17	2,8	3,7
90. Tyrstrup	27	30	3,8	3,6
91. Jels	31	31	4,2	3,5
92. Asserballe	7	17	1,7	3,5
93. Aller	6	9	2,7	3,4
94. Øsby	13	34	1,7	3,4
95. Skrydstrup	3	12	1,0	3,3
96. Vodder	19	14	4,8	3,2
97. Hjerting	5	6	2,9	2,8
98. Fjelstrup	8	15	1,4	2,3
99. Mjolden	4	4	2,5	2,3
100. Frørup	11	4	6,3	2,2
101. Lintrup	12	11	2,8	2,1
102. Fole	4	5	1,7	1,8
103. Gram	11	26	0,9	1,7
104. Agerskov	15	20	1,7	1,7
105. Bevtoft	10	10	2,1	1,6
106. Hjerndrup	0	3	0,0	1,6
107. Nustrup	9	11	1,5	1,5

	Tyske St.		I % af de afg. St.	
	1937	1939	1935	1939
108. Hygum	4	10	0,8	1,5
109. Brøns	3	6	0,8	1,5
110. Visby	4	5	1,3	1,4
111. Spandet	4	3	1,7	1,0
112. Vonsbæk	2	3	0,8	0,9
113. Skodborg	2	7	0,3	0,9
114. Rejsby	0	2	0,0	0,8
115. Tislund	2	2	0,9	0,7
116. Hviding	1	2	0,4	0,7
<i>0 Procent</i>				
117. Skast	4	0	3,7	0,0
118. Skrave	6	0	1,9	0,0
119. Øster Lindet	5	0	1,2	0,0
120. Roager	1	0	0,4	0,0

De sorte Sogne

Af Cl. Eskildsen.

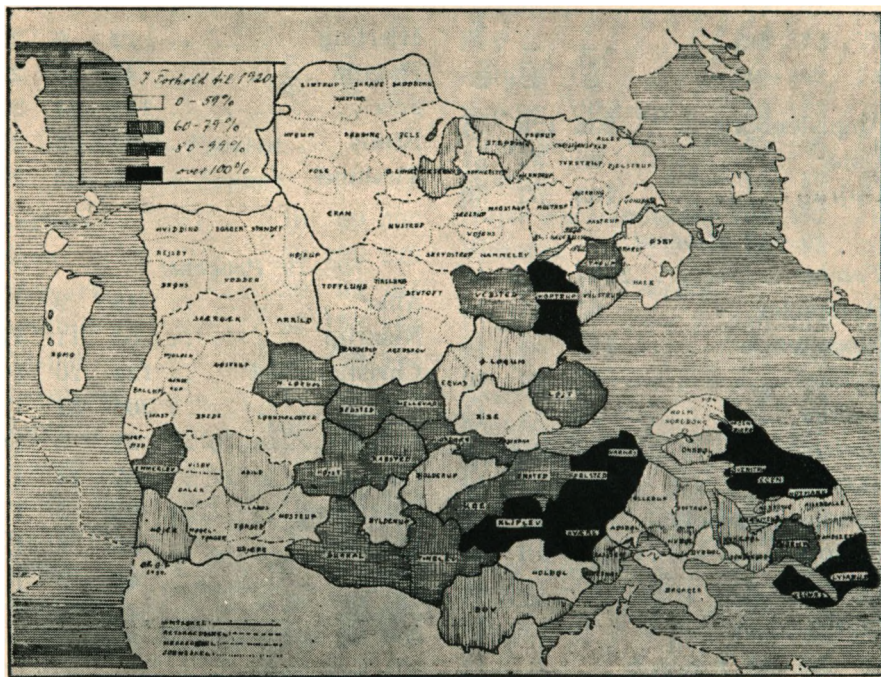
Vi taler saa tidt om vor »truede Firkant«, Grænseomraadets 30 Sogne, hvor Tyskheden er stærkest; men det kan være vigtigt, ogsaa engang at se paa, om Tyskerne har holdt sig, er vokset eller er smuldret hen i de enkelte Egne. Det vil sige, at vi skal *sammenligne Udgangsstillingen fra 1920 med Stillingen i Dag*, 18 Aar efter.

Resultatet er som Helhed glædeligt. I 14 Sogne naaede Tyskerne den 3. April 1939 højere op end ved Folkeafstemningen 1920, i 103 Sogne laa de derimod under dette Tal. Den *følgende Oversigt* anfører i den første Rubrik det tyske Stemmetal den 10. Februar 1920, i anden det tyske Stemmetal den 3. April 1939, i tredje Procentforholdet mellem disse to Tal. Det bemærkes dog, at de tilrejsende er medindbefattet i det første Tal.

	1920	1939	Procent				
<i>Over 100 Procent:</i>				Oksenvad	79	61	77
<i>(De sorte Sogne)</i>				Bov	496	372	75
Kegnæs	16	49	306	Abild	219	162	74
Egen	58	129	222	Sønder Vilstrup . .	159	123	71
Notmark	39	64	164	Tandslet	65	46	71
Lysabild	97	158	163	Moltrup	14	10	71
Felsted	106	156	147	Højer (og Landsogn)	700	492	70
Havnbjerg	72	90	125	Bjerning	20	14	70
Hoptrup	105	130	124	<i>60—69 Procent:</i>			
Grarup	6	7	117	Ulkebøl	210	143	68
Randerup	8	9	113	Nybøl	34	23	68
Svenstrup	32	36	112	Asserballe	25	17	68
Kværs	103	112	109	Bjolderup	212	141	67
Døstrup	28	30	107	Bylderup	204	137	67
Varnæs (og Bovrup) :	56	59	105	Jegerup	15	10	67
Kliplev	189	194	103	Egvad	31	20	65
<i>90—99 Procent:</i>				Øster Løgum	181	116	64
Løjt	353	349	99	Oksbøl	105	67	64
Nørre Løgum	227	217	96	Sottrup	103	66	64
Burkal	422	400	95	Stepping	32	21	64
Hørup	64	60	94	Ullerup	120	76	63
Gammel Haderslev	11	10	91	<i>50—59 Procent:</i>			
Bedsted	91	82	90	Ubjerg	215	127	59
Starup	42	38	90	Skærbæk	164	96	59
<i>80—89 Procent:</i>				Arrild	72	42	58
Hjordkær	154	138	89	Adsbøl	62	36	58
Emmerlev	89	78	88	Rise	401	228	57
Uge	165	144	87	Ballum	30	17	57
Hellevad	166	141	85	Mjolden	7	4	57
Tinglev	582	489	84	Løgumkl. (og Lands.)	569	318	56
Rabsted	236	199	84	Hostrup	285	161	56
Højst	203	166	82	<i>Aabenraa</i>	2725	1496	55
Ensted	143	114	80	Broager	666	363	55
Vedsted	105	84	80	Holbøl	279	153	55
<i>70—79 Procent:</i>				Magstrup	22	12	55
Ketting	86	68	79	Rødning	121	65	54
Rinkenæs	283	219	77	Agerskov	37	20	54
				<i>Sønderborg</i>	2601	1375	53
				Branderup	34	18	53
				Graasten	407	213	52
				Toftlund	200	103	52
				Halk	67	35	52

	1920	1939	Procent	20—29 Procent:		
Augustenborg	236	120	51	Hjerting	22	6 27
Daler	68	35	51	Hygum	45	10 22
Højrup	103	52	50	Jels	147	31 21
				Brøns	28	6 21
				Tirslund	10	2 20
<i>40—49 Procent:</i>				<i>10—19 Procent:</i>		
Tønder	2504	1209	48	Aller	48	9 19
Hammelev	65	31	48	Nustrup	63	11 17
Møgeltønder	115	53	46	Christiansfeld	124	20 16
Dybbøl	57	26	46	Vojens	206	31 15
Vodder	31	14	45	Spandet	21	3 14
Haderslev	3275	1562	44	Lintrup	82	11 13
Skrydstrup	27	12	44	Hjerndrup	25	3 12
Tønder Landsogn	73	31	42	Vonsbæk	26	3 12
Bevtoft	24	10	42	Visby	48	5 10
Fole	12	5	41	Frørup	41	4 10
Rejsby	5	2	40			
<i>30—39 Procent:</i>				<i>1—9 Procent:</i>		
Gram	72	26	36	Skodborg	110	7 6
Norbd. (m. Holm, Pøl)	395	138	35	Hvidding	70	2 3
Hjerpsted	20	7	35			
Sommersted	144	49	34	<i>0 Procent (udryddet):</i>		
Brede	138	46	33	Skrave	29	0 0
Rømø	92	29	32	Øster Lindet	25	0 0
Aastrup	50	16	32	Roager	18	0 0
Øsby	111	34	31	Skast	3	0 0
Tyrstrup	101	30	30			
Fjelstrup	53	16	30			

Kortet Side 256 viser, hvilke nordslesvigske Sogne der har den daarligste nationale Udvikling. Da det imidlertid ikke er saa frygtindgydende, naar Tyskerne f. Eks. i Grarup Sogn stiger fra 6 til 7 og i Randerup fra 8 til 9, saa er de Sogne ikke indtegnet, hvor det tyske Stemmetal ligger eller laa under 30: Grarup, Randerup, Døstrup, Gl. Haderslev, Moltrup, Bjerning, Jegerup. Med *sort* Farve er betegnet de Sogne, hvor Tyskerne i Aar naaede højere op end 1920, *skraveret* er de Sogne, hvor det tyske Stemmetal var 80—99%, med *lodrette Streger* er de Sogne betegnet, hvor det tyske Stemmetal var 60—79% i Forhold til Tallene fra 1920. Resten, alle de hvide Sogne, er de »gode«

»De sorte Sogne«.

Sogne, hvor to Femtedele af den Tyskhed, der fandtes 1920 — de tilrejsendes Stemmer dog medregnet — er forsvundet.

Billedet er interessant i flere Henseender. Det viser, at den nordligste og vestligste Del bestaar af »gode« Sogne, og at det er *den sydøstlige Del af Nordslesvig, Aabenraa og Sønderborg Amter*, der har den *daarligste nationale Udvikling*, og at særlig *Als* har udviklet sig til at blive vort sorte Faar. — Det viser sig dernæst, at de *daarligste Sogne ligger udenfor den »truede Firkant«* (med Undtagelse af Kliplev og Kværs), men at til Gengæld den anden, næstdaarligste Gruppe (80—99% tyske Stemmer i Forhold til 1920) saa godt som udelukkende bestaar af Sogne inden for Grænseomraadet. — Det viser sig endvidere, at det udelukkende er *Landsogne*, der møder med en *daarlig national Udvikling*. Dette er naturligt, fordi Tyskheden først maa vige i Købstæderne med den hurtigere skiftende Befolkning; men det kan ogsaa være Vekselvirkningen mellem det økonomiske og det nationale, der her gør sig gældende.

Særlig Agtpaagivenhed paakalder de 11 »sorte« Sogne: Hoptrup, Kliplev, Kværs, Felsted, Varnæs, Havnbjerg, Svenstrup, Egen, Notmark, Lysabild og Kegnæs Sogne. Her — og nærmest kun her — turde nogle danske Vælgere have svigtet deres nationale Pligt. F. Eks. kan

de 16 Tyskere, der fandtes paa Kegnæs 1920, ikke paa naturlig Maade yngle saa stærkt, at de nu er blevet til 49.

Man ser tydeligt, hvorledes de sorte Sogne (bortset fra Hoptrup) samler sig i to Grupper: Als og Felstedegnen. *Dette kan ikke være et Tilfældighedernes Spil!* Derfor maa man kunne efterforske *Aarsagerne* til, at disse to Egne svigter.

Spørger man, hvorfor *ALS* nationalt set staar sløjest, saa er det paafaldende, at alle, der bliver spurgt, mener at kende Forklaringen. Man hører stadig de samme to Forklaringer: 1.) Alsingerne har altid været et svingende, let paavirkeligt Folkefærd. Naar Tyskerne lader Propagandaens Stortromme gaa, saa er Alsingerne de første, der danser efter den! 2.) Adskillige Bønder paa Als har levet over Evne, og naar Følgerne saa viser sig, giver de det danske Styre Skylden. — Om disse Forklaringer er rigtige, ved jeg ikke; men een Ting er givet: Vi har mange udmærkede danske Mænd paa Als. Der ligger et stort Arbejde og venter paa dem. Naar man flere Steder uafhængigt af hinanden har drøftet Spørgsmaalet om et nationalt Korstog til Als, saa vilde dette jo betyde en Udmærkelse, som Øen helst skulde være fri for.

Naar *FELSTEDEGNEN* er den anden sorte Plet, ligger det naturligvis snublende nær at tænke paa den danske Nationalsocialisme som den danske Fronts Nedbryder, thi det er jo her, at Dr. Fritz Clausen udfolder sin Hovedvirksomhed. Paa et Punkt er Tyskere og danske Nationalsocialister jo ogsaa to Alen af et Stykke: de giver et forvrænget mørkt Billede af alle danske Forhold og et endnu mere forvrænget lyst Billede af alle tyske. — Antagelsen, at den danske Nazisme er medskyldig i den triste Udvikling paa denne Egn, styrkes ved at se paa de nazistiske Stemmetal fra de daarligste Sogne (uden for Als): Felsted 135, Hoptrup 53, Kværs 49, Varnæs 218, Klipleve 52, Løjt 132, Nørre Løgum 60, Burkal 53 o. s. v. Vælger vi til Sammenligning en Gruppe af de »gode« Sogne, f. Eks. Gruppen 10—19 %, saa finder vi følgende Stemmetal paa den dansk-nationalsocialistiske Liste: Aller 9, Nustrup 15, Christiansfeld 11, Vojens 22, Spandet 3, Lintrup 11, Hjernerdrup 8, Vonsbæk 32, Visby 25, Frørup 32. Dette er en saa iøjnefaldende Forskel, at man kunde fristes til at slutte, at nazistisk Fremgang og tysk Fremgang gaar Haand i Haand.

Denne Antagelse støttes ved følgende Sammenstilling: I følgende 23 Landsogne blev der afgivet over 50 Stemmer paa den nationalsocialistiske Liste: Varnæs (med Bovrup) 218, Ullerup 154, Felsted 135, Løjt 132, Øster Løgum 114, Bov 109, Vedsted 94, Rise 92, Toftlund 88, Rabsted 86, Graasten 83, Vodder 76, Broager 72, Brede 68, Tinglev 68, Hjorkær 68, Gram 67, Nørre Løgum 60, Holbøl 56, Bylderup 54, Burkal 53, Hoptrup 53, Klipleve 52. Kortet viser, at disse

stærkere nazistisk inficerede Sogne alle hører til Sognene med en daarlig national Udvikling med Undtagelse af følgende: Toftlund, Gram, Broager, Rise, Holbøl, Vodder og Brede. De første tre (fire) har Byer med Præg af Flækker, og det er altsaa egentlig kun tre virkelige Landsogne (Holbøl, Vodder og Brede), der ligger uden for Omraadet med daarlig national Udvikling.

Men paa den anden Side maa det fremhæves, at Dr. Fritz Clausen er aldeles uskyldig i det daarlige Resultat paa Als, thi her har de daarligste Sogne blot følgende Tal nazistiske Stemmer: Kegnæs 47, Egen 44, Notmark 21, Lysabild 19, Havnbjerg 3, Svenstrup 12. Det kan altsaa ikke paastaas, at tysk Fremgang *overalt* skyldes dansk Nazismes Underminering af den danske Front.

Men vi gentager: Den Kendsgerning, at de sorte og mørke Sogne ikke ligger spredt ud over hele Nordslesvig, men samlet i bestemte Grupper, er et Bevis paa, at helt bestemte Aarsager gør sig gældende. Disse Aarsager bør findes — og bekæmpes.

Historisk Samfund for Sønderjylland

har

Aarsmøde paa Folkehjem i Aabenraa
Lørdag den 20. Maj 1939, Kl. 19 pr.

Derefter Foredrag af Seminarielærer Eskildsen og Professor K. Fabricius.

Søndag den 21. Maj 1939:

Udflugt til Husum, Frederiksstad og Slesvig sammen med Dansk historisk Fællesforening. Pris (Rutebil fra og tilbage til Aabenraa) 5,50 Kr.

Anmeldelse til Sekretæren, Hr. Dr. phil. Karl N. Bock i Haderslev eller en af Maanedsskriftets Redaktører.

SKYTTEHUSET VEJLE

Koncert Eftermiddag og Aften

Vejleljords største Udflugtssted.

TELEFON: 74.

Husholdningsseminariet

Ankerhus - Sorø

uddanner Husholdnings- og Skolekøkkentlærere, afholder 5 Mdr.s Kursus for unge Piger fra Maj og Novbr. -
Plan sendes. *Magdalene Lauridsen.*

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa

„Sønderjysk Maanedsskrift“

Kr. 6.00 aarlig.

Adda

Korsetterne virker slankende,
sitter eminent og er behagelige i Brug.

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER

OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Silkeborg Husholdningsskole
Statsanerkendt m. Barneplejefad.
Moderne Skole, smukt beliggende. Alm.
og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad.
5 Mdr.s Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. **SYNNØVE LUND**

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele
en gros
ODENSE

Askov Sløjdskole

Vejen St. Telf. 17 Askov.
Skolen for Overgangsalderen.
Amtsunderst skal søges inden 1. Juli.
Statsunderstøtt. søges indtil 10. Nov.
Skema og Skoleplan sendes frit.
Anders Nielsen. Poul Vyane.

VÆVESKOLEN

„ASKOVHUS“

Vævestuen „Askovhus“
Sønderborg

Charlottenlund

Travbane

Løbedage i Mai:
den 7., 10. og 14.

Totalisator

Musik
Restauration

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetov - Aarhus
Telefon 1989 - 3222

Støt

de sønderjyske
Indsamlinger

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn

Aktielselskab

Kontortid 10—12 og 2—4

BRØRUP

H. A. GRUBERTS SØNNER

Aktielselskab

Metalvarefabrik

Frankrigsgade 40

København S.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Aktielselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK . TRAADVÆRK . VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanvej 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktielselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf 59.

Odense.

Jernstøberier

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

GraastenBank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2¹/₂—5¹/₂.

Forlang Gulvtæpper

fra

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Ladelund Landbrugs- og

Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts

9 — do. Novbr.-Juli

8 — Mælkerikursus Sept.-April

Uddannelse af Kontrolassistenter.

J. C. Overgaard.

A/S

Jyllands Papir-Værk

Aarhus

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1¹/₂ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE
træffes pers. Tlf. 514: 11-12.

Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktielselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjydske Teglindustri

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —

Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, Drænrør

Alle Bygningsartikler